

Software Librea

Kepa Bengoetxea Kortazar
kepa.bengoetxea@ehu.es

Software Librea

- Software librea (ingelesez, free software)
- Eskuratu ondoren erabili, kopiatu, aztertu, moldatu eta banatu daitekeen softwarea da.
- Internet bidez doan edo beste medio batzutan banaketa ordainduz eskuratu ahal izaten da. Dena dela, azken hau ez da derrigorrezkoa, eta libre egoera hori mantenduz ere, saldu egin daiteke.
- Era berean, doako softwarea (freeware) ere iturri-kodearekin batera banatzen da batzutan. Baina freeware ez da software librearen berdina, moldatzeko eta banatzeko aukera eskaintzen ez den kasuetan bederen.

Software erdi-librea (semilibre)

- Software librea da baina enpresak ezin dute erabili, ezin da inolako etekinik atera berarekin. Software hau erabiltzea ez da komeni:
 - Enpresetan GNU/Linux eta aplikazio libreak erabili nahi ditugu.
 - Eta hauek CD/DVDtan sartzeak, bertsio komertzialak mugatzen ditu

Software jabeduna

- Pertsona edo enpresa batek software horrekiko egile eskubideak edo patenteak dituela adierazten du, hirugarrenengoei legalki mugatzen diena.

Software Shareware

<https://eu.wikipedia.org/wiki/Shareware>

Softwarea kopiatu eta banatu ahal izatea, baina denbora pasa ondoren erabiltzen jarraituz gero lizentzia bat ordaindu behar da. Normalean iturri kodea ez dago eskuragarri. Adibidez: gps bidezko mapa “sygic”

1. Programatzailea softwarea sortu eta denontzat eskuragarri jarten du.
2. Edozeinek probatu ahal du, denbora jakin batez.
3. Denbora pasa ostean diruren bat ordaindu behar du
4. Eta dirua jaso ostean gako bat bihaltzen dizu edo programaren funtzio guztiak aktibatutako programa bidaltzen dizu.

Adware Softwarea

<https://es.wikipedia.org/wiki/Adware>

- Doako softwarea da, baina iragarkiak sartzen dituztenak. Adibidez: Messenger, “banner”rak edo “pop-up”ak sartzen ditu.
- Normalean programa hauek beste aplikazio batzuk instalatzen dituzte (Spyware). Programa hauek zure makinaren informazioa bereganatzen du, eta ordaintzen dutenen eskura jartzen dute.
- Hori dela eta, instalatu orduko lizentzia kontratua irakurtzea komeni da (EULA ingeleraz).
- Badaude anti-spyware (Spybot adibidez) gure ordenadorea software hauetik at izteko balio dutenak.
- Bilatu: <http://www.cexx.org/adware.htm>

Freeware

<https://eu.wikipedia.org/wiki/Freeware>

- **Freeware** ez dauka definizio argirik, gehien bat, beti doan eskuragarri dagoana. Baina iturri kodea ez dauka zertan eskuragarri egon behar.
- Freeware, software banaketa mota bat da. Doako software pribatiboa da (ingeleseko free software, non free-k doakoa nahi du esan nahi du eta ez libre). Ez da software librearekin nahastu behar, izan ere freeware aplikazioen kodea ez dago eskuragarri, egileak erabiltzeko, kopiatzeko, banatzeko, aldatzeko edo programa deribatuak egiteko eskubiderik ez du ematen. Sarritan programa hauek doanik banatzen dira funtzionalitate gehiago duen ordainpeko bertsio bat promozionatzeko.
- Adibidez: emule P2P(<https://eu.wikipedia.org/wiki/P2P>)ren bidez fitxategiak baxatzeko, ad-aware anti-birusa

Komertziala

- Dirua egitea du helburu, baina ez da software jabearen parekoa.
- Arruntena software jabeduna software komertziala izatea da, baina software librea ere komertziala izan daiteke.
- Adibidez: GNUko Ada, GPL lizentzia du. Eta batzutan bezeroak konpiladore komertziala eskatzen du, mantenimendua izan dezan.

GNU/Linux

- 70eko hamarkadan: enpresen artean, kodea elkar trukatzeko zana.
- 80ko hamarkadan: enpresak politika aldatu eta softwarea jabetza bihurtu.
- Horren kontra, Richard Stallmanek GNU (GNU's Not Unix) proiektua sortu zuen. Lizenzia libreko aplikazioak garatu zituzten kernel mota ezberdinetan erabili ahal zirenak: UNIX, TRIX, HURD, Minix ...
- Richard Stallman MITen (Massachusetts Institute of Technology) lan egiten zuen 1971tik Artifizialeko Departamentuan.

GNU/Linux

- Inpresora baten softwarea aldatzeko inpresorako enpresari iturri kodea eskatu, baina ez zioten eman.
- Bere enpresak, iturri kodea ez banatzeko dokumentu bat sinatzera behartu.
- 1984an MIT enpresa utzi zuen eta urte berean gcc konpiladorea inplementatu zuen, konpiladore hau lengoai askotarako balio du (C, ADA ...) eta plataforma askotarako (UNIX, Minix, Hurd ...) balio du. Gero testu-editore emacs egin zuen.

GNU/Linux

- GNU proiektua sortu zuen, software librea sustatzeko.
- Jende ugari parte hartun zuen Richard Stallmanen proiektuan.
- Free Software Foundation (FSF) sortu zuen 1985ean.
- FSF Software Librea defendatzen du, eta diru-sarrerak: software librearen salmenta, gida-liburuen salmenta, mantentze lanak eta dohaintza dira.

GNU/Linux

- Cko liburutegiak eta Shell (komando interpretea) sortu zuten plataforma ezberdinetarako aplikazio libreak sortzeko errazago izateko.
- 1990an aplikazio ugari zeuden baina kernel libre bat falta zen.
- 1991an **Linus Torvalds** Unixekin bateragarri izango zen kernela garatu zuen: LINUX.
 - 1990an 23 urteekin **Tanembaumen** Minix (SE txiki bat) proiektutik abiatuta.
 - Iturri kodea Software Libre bezala utzi zuen.

GNU/Linux

- Honela sortu zen SE oso bat eta berarentzako egindako aplikazio libre guztiak: "GNU/Linux" (eta ez bakarrik Linux)= GNU aplikazioak + Linux kernela
- Baina GNUko aplikazioak beste kernel batzuentzako ere balio dute: Unix, Hurd,
- FSFak, Richard Stallman buru delarik, GPL(General Public License) lizentzia sortu eta babesten du, copyleft bezala ezagutzen dena.
 - software bati copyleft jarritz gero software librea da eta inork ezin du software honen lizentzia aldatu, nahiz eta aldakuntzak egin.

GNU/Linux

- GPL lizentzia edo copyleft:
 - helburua edozein dela ere (pribatua, hezkuntza, publikoa, komertziala, eta abar), exekutatu ahal izatea.
 - aztertu eta aldatu ahal izatea (horretarako beharrezkoa da kodea eskuragarri izatea).
 - kopiatu ahal izatea.
 - hobetu, eta hobekuntzak horiek publiko egin ahal izatea, komunitatearen onurarako.

GNU/Linux

- Software Librearen Abantailak:
 - Dohain hartu edo ordainduz gero, edozein ordenagailutan instalatu ahal duzu (hemen ez dago ordenagailu bakoitzeko lizentzia bat ordaindu behar).
 - Edozein enpresara eraman ahal duzu konpontzera edo hobetzera.
 - Iturri kodea aztertu ahal duzu (segurtasuna) eta aldatu ahal duzu zure kabuz.
 - Nahi baduzu aldaketak zabaltu ahal dituzu.
 - negozioa? prestakuntzan, mantentze lanetan, hobekuntza edo neurrira egiteko lanetan dago.

Egoera

SLen Liburu zuria:

http://softlibre.unizar.es/manuales/softwarelibre/III_libro_blanco_d_el_software_libre.pdf

ESLE (Asociación de Empresas de Software de Euskadi)

<http://www.esle.eu/>

- Linex
- Guadalinux
- Molinux
- Ehux
- ...

Egoera

- Brasil
- Argentina
- India
- Txina
- Japonia

Gure proiektu lanak argitaretzeko

https://eu.wikipedia.org/wiki/Creative_Commons

Creative Commons en lizentziak Free Software Foundationen GPL (General Public License) lizentzian oinarrituak daude, baina ez dira softwarearen lizentziamendu mota bat. Hauen helburua erabiltzaileari eredu legal bat eskaintzea da, zeinak edukien banaketa eta erabilera errazten dion.

Creative Commons en lizentzia desberdinak propietateen konbinazioan oinarritzen dira.

Propietateak ondorengo hauek dira:

- Aitortu (Attribution): Edukien iturriak aipatzera derrigortzen du.
- EzKomertziala (NonCommercial): Edukiekin irabazi ekonomikorik ez lortzea derrigortzen du.
- LanEratorririkGabe (NoDerivativeWorks edo NoDerivs): Edukiak elkarbanatzen uzten ditu baina inongo aldaketarik egin gabe.
- PartekatuBerdin (ShareAlike): Edukien jatorrizko lizentzia berdinarekin erabiltzea derrigortzen du.

Gure proiektu lanak argitaretzeko

Cualquier tipo de material se puede licenciar, exceptuando programación informática (software) y material informático (hardware).

Wikipedia, que permite usar licencias CC-BY o CC-BY-SA.

Si en una obra quieres especificar que cierto contenido está licenciado o que se permiten ciertos derechos que en principio la licencia no contempla, se puede modificar el código de la licencia o se pueden usar las licencias CC+.

licencias Creative Commons:

Reconocimiento (by): Se permite cualquier explotación de la obra, incluyendo una finalidad comercial, así como la creación de obras derivadas, la distribución de las cuales también está permitida sin ninguna restricción.

Reconocimiento – NoComercial (by-nc): Se permite la generación de obras derivadas siempre que no se haga un uso comercial. Tampoco se puede utilizar la obra original con finalidades comerciales.

licencias Creative Commons:

Reconocimiento – NoComercial – CompartirIgual (by-nc-sa): No se permite un uso comercial de la obra original ni de las posibles obras derivadas, la distribución de las cuales se debe hacer con una licencia igual a la que regula la obra original.

Reconocimiento – NoComercial – SinObraDerivada (by-nc-nd): No se permite un uso comercial de la obra original ni la generación de obras derivadas.

Licencias Creative Commons:

Reconocimiento – CompartirIgual (by-sa): Se permite el uso comercial de la obra y de las posibles obras derivadas, la distribución de las cuales se debe hacer con una licencia igual a la que regula la obra original.

Reconocimiento – SinObraDerivada (by-nd): Se permite el uso comercial de la obra pero no la generación de obras derivadas.

Licencias Creative Commons:

Recolecta RECOLECTA o Recolector de Ciencia Abierta es una plataforma que agrupa a todos los repositorios científicos nacionales y que provee de servicios a los gestores de repositorios, a los investigadores y a los agentes implicados en la elaboración de políticas (decisores públicos).

Google scholar(instituciones)

addi publico (Welcome to ADDI, the Basque Country University (UPV/EHU) Digital Archive for Learning and Research materials)